

Kultur- og likestillingsdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Høring – NRK plakaten

Oslo, 07.02.22

Kunstnernettverket samler 19 landsomfattende organisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge. Samlet har disse forbundene om lag 30 000 medlemmer. Nettverket arbeider med kunstnerpolitikk, med særlig vekt på kunstneres inntektsforhold, sosiale rettigheter, stipend, vederlag og opphavsrett.

Innledning

Kunstnernettverket vil takke for muligheten til å delta i høring av NRK plakaten. Overordnet vil kunstnernettverket understreke at NRK har en særegen mulighet og et særlig ansvar for å utvikle kunst og kulturinnhold med fokus på kvalitet og mangfold til et bredt publikum, uten å måtte underlegge seg kommersielle krav. Derfor mener vi at det er avgjørende at NRK opprettholdes og utvikles, som formidler og produsent av kunst og kulturinnhold.

I Medietilsynets rapport (Nov 2021) fremheves følgende: *”Et stort globalt tilbud gjør tilgangen til norsk kulturjournalistikk, kulturdebatt og den undersøkende kulturjournalistikken enda viktigere. NRKs arbeid med å synliggjøre kulturinnholdet er derfor en stadig viktig del av oppdraget, og NRK bør styrke arbeidet med å synliggjøre kulturinnholdet på alle sine plattformer fremover.”*

Videre anbefaler de at *”kravet om 40 prosent norsk musikk bør utvides til å gjelde flere av NRKs radiokanaler (NRK P1+, NRK P13, NRK mP3, NRK Nyheter, NRK Super, NRK Folkemusikk og NRK Sport)”* og at *”NRK bør styrke synliggjøring av kulturinnholdet på alle sine plattformer, ettersom dette er en type innhold som de kommersielle aktørene formidler mindre av.”*

Dette er vurderinger og konklusjoner som vi støtter. Vi vil videre komme med konkrete forslag til endringer og innspill som knytter seg til enkelte punkter av NRK plakaten som kan bidra til å forplikte NRK til å ivareta sitt ansvar for samfunnets kulturelle behov, som er nedfelt som et av tre hovedområder i I NRK plakaten sitt første punkt.

“§ 12 NRK skal ha som formål å oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet.”

I høringsnotatet påpekes det at NRK-plakaten i sin helhet er tatt inn i NRKs vedtekter, noe som gjør den formelt bindende for NRK.

“Plakaten – både del II og III av vedtektene – danner videre grunnlag for Medietilsynets tilsyn med NRKs oppfyllelse av sitt allmennkringkastingsoppdrag. Resultatet av tilsynet publiseres i den årlige Allmennkringkastingsrapporten.”

For å få en grundigere vurdering av hvorvidt NRK oppfyller plakaten så mener vi at Medietilsynet bør ta en mer aktiv rolle overfor berørte bransjer/kulturfelt for å innhente erfaring med praktisering av plakaten, i forbindelse med sin årlige rapport.

WWW.KUNSTNERNETTVERKET.NO POST@KUNSTNERNETTVERKET.NO

NORSKE BILLEDKUNSTNERE | NORSKE KUNSTHÅNDVERKERE | FORBUNDET FRIE FOTOGRAFER | GRAFILL | DEN NORSKE FORFATTERFORENING | NORSKE BARNE- OG UNGDOMSBOKFORFATTERE
NORSKE DRAMATIKERES FORBUND | NORSK OVERSETTERFORENING | NORSK FAGLITTERÆR FORFATTER- OG OVERSETTERFORENING | CREO - FORBUNDET FOR KUNST OG KULTUR | GRAMART
NORSK KOMPONISTFORENING | NOPA - NORSK FORENING FOR KOMPONISTER OG TEKSTFORFATTERE | NORSK SKUESPILLERFORBUND | NORSK SCENEINSTRUKTØRFORENING
NORSKE DANSEKUNSTNERE | NORSK FILMFORBUND | NORSKE FILMREGISSØRER | NAVIO - NORSK AUDIOVISUELL OVERSETTERFORENING

Vi er påholdne med å foreslå detaljstyring av NRKs redaksjonelle innhold, men mener det kan være hensiktsmessig med endringer av flere punkter i plakaten for å sikre at NRK etterlever kravene og intensjonene som allerede er nedfelt i plakaten.

§17 og §21 Om formidling av norsk kultur og norske kunstuttrykk, samt innholdets karakter

Det er særdeles viktig at NRK formidler og dekker bredden av kunst og kulturuttrykk. Innholdet og dets karakter bør være variert og dekke både innhold av redaksjonell karakter, så vel som formidling av kunst og kulturuttrykk på egne premisser. NRK har etter vår mening ikke bare et særskilt ansvar, men også en unik posisjon for å gi tilgang til kunnskap om alle kunstarter.

Når det gjelder innhold av redaksjonell karakter så kan det for eksempel vises til NRKs radiokanaler som i hovedsak baseres på spillelister med musikk innenfor et visst segment av en musikalsk sjanger. Svært lite av innholdet i disse kanalene er av redaksjonell karakter og begrenser seg ofte til inn- og utannonseringer når kanalen skifter til en ny "flate". Når kanalene også er relativt strengt inndelt etter visse typer musikalsk innhold, så begrenser dette i tillegg den tematiske og sjangermessige bredden i de enkelte kanalene, men også i NRKs tilbud som helhet. Samtidig ekskluderes de gjeldende musikalske sjangrene fra redaksjonell behandling i andre kanaler. Vi mener det er behov for en tydeliggjøring av §21 slik at paragrafen gjelder både NRK som helhet og for de enkelte kanaler og plattformer.

Nåværende formulering: §17

§ 17 NRK skal formidle norsk kultur og en bred variasjon av norske kunstuttrykk fra mange ulike kunstnere, uavhengige miljøer og kulturinstitusjoner. NRK skal formidle norsk musikk, film og drama og stimulere norske produksjonsmiljøer.

Forslag til ny formulering §17:

§ 17 NRK skal formidle norsk kultur og en bred variasjon av norske kunstuttrykk fra mange ulike kunstnere, uavhengige miljøer og kulturinstitusjoner. NRK skal tilstrebe variasjon i formidlingen av kunst, slik at publikum får oppleve kunst, ikke bare i utdrag i journalistisk kontekst, men også gjennom formidling av hele verk og på kunstens premisser. NRK skal formidle norsk musikk, film og drama, litteratur, scenekunst, visuell kunst og stimulere norske produksjonsmiljøer og skapende virksomheter.

Nåværende formulering §21:

§ 21 NRKs tilbud skal i hovedsak være av redaksjonell karakter. NRK skal etterstrebe høy kvalitet, mangfold og nyskaping. NRKs tilbud skal ha tematisk og sjangermessig bredde. NRKs tilbud skal appellere til alle aldersgrupper.

Forslag til ny formulering §21:

§ 21 NRKs tilbud skal i hovedsak være av redaksjonell karakter, og kravet gjelder alle kanaler og plattformer. NRK skal etterstrebe høy kvalitet, mangfold og nyskaping. NRKs tilbud skal ha tematisk og sjangermessig bredde. NRKs tilbud skal appellere til alle aldersgrupper.

§35 Om norsk musikk i NRK

NRKs ansvar for norsk musikk og kulturliv er en sentral del av NRK-plakaten. Det har de siste årene vært rettet sterk kritikk spesielt mot NRKs musikkprofil, og da spesielt mot det mange i norsk musikkliv oppfatter som en nedprioritering av norsk musikk innen flere sjangre. Dette går på både kvantitet og kvaliteten i behandlingen av musikk som kultur og kunstform, og på den manglende bredden og dybden i formidlingen av ulike musikkformer. §35 stiller klare krav til NRKs bruk av norsk musikk. Slik kravet er utformet gir det likevel flere uheldige effekter. Det første er at det ikke eksplisitt stilles krav til at både norske musikkutøvere og musikkskapere skal være omfattet av kravet, og det andre er at det bare gjelder tre av NRKs radiokanaler. Dette er spesielt problematisk når NRK har opprettet svært mange nye radiokanaler som alle er inndelt etter musikalske sjangre, som nå ikke omfattes av kravet. Det vil si at enkelte deler av norsk musikkliv faller utenfor det NRK oppfatter som sitt ansvarsområde og stiller svakere enn de delene av musikklivet som slik NRK ser det passer inn i kanalene omfattet av kravet. Vi ser også en tendens til at NRK i produksjoner til TV benytter svært lite norsk musikk. Selv om krav til ansvar for disse produksjonsmiljøene allerede kan sies å være dekket av §17, er det naturlig at dette gjøres uttalt også i §35. Vi mener det derfor er nødvendig å endre paragrafen for å tydeliggjøre disse forholdene.

Vi er glade for at KORK er vedtektsfestet, noe som førte til trygge rammevilkår og forutsigbarhet for denne viktige kulturinstitusjonen. Vi vil derfor påpeke det som står denne paragrafen om at NRK skal holde et fast orkester, og vil også påpeke at det med «fast orkester» må bety et orkester på minst samme størrelse som dagens KORK.

Nåværende formulering:

§35 NRK skal bidra til å fremme nye talenter og lokale artister. Minst 40 pst. av musikken som spilles på NRK P1, P2 og P3 skal være norsk, med vekt på norskspråklig eller norsk komponert musikk. NRK skal holde et fast orkester som dekker et bredt repertoar fra underholdningsmusikk til symfonisk musikk

Forslag til ny formulering:

§ 35 NRK skal bidra til å fremme nye talenter og lokale og nasjonale artister og musikkskapere.

Minst 40 pst. av musikken som spilles på alle NRKs radiokanaler skal være norsk, og kravet gjelder både norske utøvere og komponister, med vekt på musikk med tekst på norsk og samisk. I NRKs egenproduksjoner, og produksjoner på oppdrag fra NRK, til TV og NRKs øvrige plattformer, skal minst 75 pst. av musikken være norsk. NRK skal holde et fast orkester som dekker et bredt repertoar fra underholdningsmusikk til symfonisk musikk.

§ 36 Bruk av Eksterne produsenter

Å bidra til et levedyktig uavhengig produksjonsmiljø er viktig for å ivareta NRK-plakatens forpliktelser knyttet til norsk kultur og mangfold. Det er derfor behov for en ytterligere styrking av NRKs eksterne programbudsjett.

Et alternativ til å øke forpliktelsen til 50%, kan være å forplikte NRK til å bruke minimum 40% hvert år, og ikke å gjøre et gjennomsnitt for de tre siste årene. Vi savner også en mer presis og transparent definisjon av hva som ligger i begrepet «frie programbudsjettet». Dette bør inn i NRK-plakaten. Det er en åpenbar ubalanse i forhandlingsstyrken mellom NRK og aktørene i det eksterne produksjonsmiljøet. Dette fører til at NRK i stor grad kan diktere avtalevilkårene, og dette gjøres i stor utstrekning. Storbritannia har gjort en lovendring i deres The Communications Act som pålegger BBC og de andre allmennkringkasterne å forhandle «terms of trade» med produsentforeningen i Storbritannia. Resultatet er at BBC og allmennkringkasterne har inngått avtaler som bl.a regulerer at kringkasterne kun erverver en visningsrett på mellom tre til fem år og bare i Storbritannia.

Nåværende formulering:

§ 36 NRK skal legge ut minst 40 pst. i gjennomsnitt for de siste tre årene av det frie programbudsjettet for TV til eksterne produsenter.

Forslag til ny formulering:

§ 36 NRK skal legge ut minst 50 pst. i gjennomsnitt for de siste tre årene av det frie programbudsjettet for TV til et mangfold av eksterne produsenter (jf. § 14 og § 16) i åpen konkurranse. Det som legges ut skal representere en bredde i format og genre og utgjøre et betydelig volum målt i sendetid.

Den delen av NRKs investering i eksterne produksjoner som skal tilbakebetales, samt inntekter NRK får fra programinvestering i eksterne produksjoner, skal ikke medregnes som en del av de 50 pst. Vederlag for rettighetskjøp og andel investering skal være rimelig fordelt og følge markedsmessige vilkår.

NRK skal i samarbeid med representanter for det norske uavhengige produksjonsmiljøet utarbeide retningslinjer for NRKs erverv av rettigheter og eierskap i produksjoner NRK bestiller fra det uavhengige produksjonsmiljøet.

§37 om norsk kulturarv

NRK-plakaten gir NRK et særskilt ansvar for ivaretagelse og formidling av norsk kulturarv, og påpeker direkte at NRKs egne arkiver er en del av dette. De siste årene har likevel bare deler av NRKs arkiver vært tilgjengelige for publikum på grunn av NRKs manglende vilje til å betale rettighetshavere for tilgjengeliggjøring. NRK har da valgt å bare tilgjengeliggjøre de mest populære delene av arkivet, og kuttet mange tusen timer innhold fra sin nettspiller. Vi mener at dette er et kulturhistorisk tap for publikum, og at §37 derfor bør legge sterkere føringer som gjør at ikke rettighetshavere, som ofte er kunstnere, ikke settes under økonomisk press som følge av NRKs plikt til tilgjengeliggjøring, gjennom å inkludere retten til rimelig vederlag i formuleringen.

NRK har bygd opp et unikt rekvisittlager som frem til nå har vært tilgjengelig for bruk av den eksterne produksjonsbransjen. NRK har nylig stengt tilgangen til dette arkivet. Det finnes ikke private/kommersielle alternativer til dette rekvisittlageret nettopp fordi man har kunnet bruke NRK sitt, og bransjen har derfor hatt en legitim forventning om at dette ville videreføres.

Nåværende formulering:

§ 37 NRK skal formidle kulturarven i Norge. Arkivene til NRK er en del av denne. NRK skal arbeide for å digitalisere og tilgjengeliggjøre disse arkivene for befolkningen. NRK skal tilgjengeliggjøre informasjon om arkivmaterialet. NRKs arkivmateriale skal så langt det er praktisk og juridisk mulig, samt presseetisk forsvarlig, være tilgjengelig for viderebruk. NRK kan kreve dekket kostnadene ved å gjøre arkivmateriale tilgjengelig for slik viderebruk av andre.

Forslag til ny formulering:

§ 37 NRK skal formidle kulturarven i Norge. Arkivene til NRK er en del av denne. NRK skal digitalisere og tilgjengeliggjøre disse arkivene for befolkningen og betale rimelig vederlag til rettighetshaverne for slik tilgjengeliggjøring. NRK skal tilgjengeliggjøre informasjon om arkivmaterialet.

NRKs arkivmateriale skal så langt det er praktisk og juridisk mulig, samt presseetisk forsvarlig, være tilgjengelig for viderebruk. NRK kan kreve dekket kostnadene ved å gjøre arkivmateriale tilgjengelig for slik viderebruk av andre.

NRKs rekvisittlager skal være tilgjengelig for bruk av det eksterne produksjonsmiljøet. NRK kan kreve dekket kostnadene ved å gjøre rekvisitter tilgjengelig for slik bruk av andre.

§42 Om NRKs kulturtilbud

Medietilsynet anbefaler i sin rapport “NRKs bidrag til mediemangfoldet” at NRK bør styrke synliggjøringen av kulturinnholdet på alle sine plattformer fordi dette er en type innhold som de kommersielle aktørene tilbyr mindre av. Vi ser en tendens til at kulturinnhold plasseres i nisjer og ikke får den brede formidlingen som vi oppfatter at er intensjonen i NRK-plakaten. Enkelte plattformer som nrk.no har en svært lav andel kulturinnhold med bare 3,2% kultursaker, ifølge en undersøkelse fra Infomedia Norge. Vi mener at anbefalingen fra Medietilsynet derfor bør formaliseres gjennom endring av §42.

Nåværende formulering:

§ 42 NRK skal tilby nyheter, aktualiteter og kulturstoff for både smale og brede grupper, herunder egne kulturprogrammer. Tilbudet skal gjenspeile det mangfoldet som finnes i befolkningen.

Forslag til ny formulering:

§ 42 NRK skal tilby nyheter, aktualiteter og kulturstoff for både smale og brede grupper, og skal ha egne kulturprogrammer som formidles bredt på alle plattformer inkludert NRKs hovedkanaler. Tilbudet skal gjenspeile det mangfoldet som finnes i befolkningen, og i norsk kulturliv.

§45 Om kommersielle hensyn

Medietilsynet er i sin rapport “NRKs bidrag til mediemangfoldet” fra november 2021 tydelige på at kommersielle hensyn ikke er det som skal være styrende for NRK, og følger samtidig opp med en konkret utdypning av hva dette innebærer. Det er svært positivt at Medietilsynet peker på NRKs ansvar for nettopp å

WWW.KUNSTNERNETTVERKET.NO POST@KUNSTNERNETTVERKET.NO

«bøte på» de blindsonene. o.l. som oppstår som følge av at medielandskapet er markedsstyrt. Tilsynet viser her til ansvaret NRK har for å skape motvekt og balanse til det kommersielle tilbudet. KUD bør vurdere en tydeliggjøring av NRK-plakaten for å sikre rollen NRK skal ha som en slik motvekt.

Nåværende formulering:

§ 45 NRKs redaksjonelle avgjørelser skal ikke være styrt av kommersielle hensyn.

Forslag til ny formulering:

§ 45 NRKs redaksjonelle avgjørelser skal ikke være styrt av kommersielle hensyn, men av allmennkringkasteroppdragets demokratiske, samfunnsmessige, og kulturelle formål slik det er beskrevet i disse paragrafer.

NY PARAGRAF - Åndsverklov og kunstneres rettigheter

Vi vil understreke viktigheten av at regelen om “rimelig vederlag” i § 69 åndsverkloven, herunder også revidering av åndsverkloven og implementeringen av kravet til “rimelig vederlag” for utnyttelse av åndsverk etter digitalmarkedsdirektivet følges og vil derfor foreslå dette som et eget punkt i plakaten. Vi ser denne lovgivningen blant annet som en klar begrunnelse for innføring av lisensbegrensning, da man vanskelig på avtaletidspunktet kan beregne et “rimelig vederlag” mot en engangssum for “evig tid” (“evig tid” vil for eksempel si opp til hele 70 år etter opphaverens død).

Forslag til ny paragraf:

NRK skal følge åndsverklovens regler om kreditering etter god skikk og dens ufravikelig rett til rimelig vederlag som kompensasjon for bruk av åndsverk

NRK skal respektere den enkelte kunstners rett til å gi en kollektiv forvaltningsorganisasjon fullmakt til å forvalte kunstnerens rettigheter, jf. lov om kollektiv forvaltning m.m. § 5.

NRK skal ved alle engasjement av kunstnere som minimum tilby samme markedsvilkår (bransjestandard) som de gjeldende kollektive tariffavtaler, rammeavtaler og rettighetsavtaler til de respektive bransjeorganisasjoner som kunstneren er medlem av dersom NRK selv ikke har en kollektiv avtale med dennes bransjeorganisasjon.

På vegne av Kunstnernettverket,

vennlig hilsen

Ruben Steinum, leder av Kunstnernettverkets arbeidsutvalg